

Onderwijsblad lumpsum-onderzoek basisonderwijs

Hoeveel geld gaat er naar personeel?

Veel scholen geven aan personeel minder uit dan het ministerie overmaakt. Het *Onderwijsblad* dook in de huishoudboekjes om de feiten over de personeelskosten boven tafel te krijgen.

De volledige bestedingsvrijheid van schoolbesturen wordt met hand en tand verdedigd. Natuurlijk door die besturen zelf, maar ook door het ministerie van Onderwijs. In 2014 vroeg Pieter Duisenberg – toen VVD-Kamerlid, inmiddels voorzitter van de Vereniging Nederlandse Universiteiten – of er geen alternatieven voor de lumpsum waren. Zodat de keuzes van die autonome besturen misschien toch wat meer te sturen zouden zijn.

Nee, geen sprake van, was heel kort samengevat het achttien pagina's tellende antwoord van toenmalig Onderwijsminister Jet Bussemaker en staatssecretaris Sander Dekker. Ondanks alles, zo luidde de boodschap, is de lumpsum het beste systeem. En ja, de verantwoording mag beter, zodat leraren, medezeggenschapsraden en ouders beter inzicht krijgen in wat er met het publieke geld door de schoolbestuurders wordt gedaan. Is het zo simpel? Einde discussie? Zeker

niet. Want ook bij het ministerie knaagt het. Als politieke partijen pleiten voor meer gymnastiek of muziek in het onderwijs willen ze dat resultaat ook kunnen zien. Hetzelfde geldt voor extra geld voor de verbetering van lerarensalarissen. Ook de AOOb bonst al jaren op de deur. Besteden scholen wel voldoende geld aan personeel? Want de kwaliteit van onderwijs hangt toch vooral af van leraren, ondersteuners en directies. In het voorstel Lumpsum 2.0 dat de AOOb vorige zomer ►

presenteerde, pleit de bond voor een duidelijk schot tussen personele en materiële kosten. Vanwege al die discussies komt de Onderwijsraad daarom deze maand met een advies.

Het is een terechte discussie. Want in het basisonderwijs is de trend niet vrolijk. Terwijl de overheidsbijdrage steeds belangrijker wordt, neemt het aandeel van de personeelslasten de afgelopen vijf jaar af en stijgen de huisvestingskosten. Het scheelt een procentje, maar dat procentje is ten opzichte van de ruim 10 miljard euro die het rijk in het primair onderwijs stopt toch een slordige 100 miljoen echte euro's.

Het *Onderwijsblad* dook daarom zo diep mogelijk in de huishoudboekjes van de schoolbesturen primair onderwijs. Een enorme puzzel, want de materiële kosten gaan per kalenderjaar en de personele kosten worden per schooljaar uitgekeerd. Terwijl de jaarrekeningen weer per kalenderjaar zijn. Schoolbesturen krijgen hun geld niet rechtstreeks, maar op basis van een enorme reeks van kenmerken van de duizenden scholen die zij onder hun beheer hebben.

Om goede vergelijkingen te maken is

'De AOb pleit voor een duidelijk schot tussen personele en materiële kosten'

alleen gewerkt met besturen waar alleen basisscholen onder vallen, geen zelfstandige scholen voor speciaal onderwijs, geen samenwerkingsverbanden. Zo bleven 967 schoolbesturen over. Van eenpitters tot grote schoolbesturen, die overigens wel so-scholen onder hun hoede hadden. Voor 2016 – het laatste jaar waarover alle cijfers bekend zijn – bestaat de rijksbijdrage voor 15 procent uit materiële kosten en voor 85 procent uit personeelskosten. Op zich moeten scholen het daar mee doen. Zoals het ministerie het omschrijft is dat sober, maar genoeg voor 'doelmatig onderwijs'. Die 85 procent aan personeelskosten zou je als de norm kunnen beschouwen, de ondergrens die minimaal aan personeel moet worden uitgegeven. Wie dat niet doet, heeft iets uit te leggen. Kijken we naar

'Wie niet 85 procent van de rijksbijdrage uitgeeft aan personeel, heeft iets uit te leggen'

het gemiddelde wat de besturen samen ten opzichte van de rijksbijdrage uitgeven aan personeel, dan stemt dat optimistisch. Gemiddeld geven zij namelijk 86 procent van de rijksbijdrage uit aan personeel. Als we die norm heel streng hanteren krijgt 53 procent van alle besturen met de matenklopper. Zij geven minder of zelfs veel minder uit aan personeel. Wanneer we mild zijn en besturen een marge geven van 3 procent meer of minder, dan geeft 18 procent van de besturen substantieel minder uit aan personeel. Maar liefst 28 procent trekt royaal meer voor personeel uit. Die rijksbijdrage is de grootste inkomensbron, 94 procent van het totaal. Maar besturen krijgen ook nog geld van gemeenten, meestal voor achterstanden, of van andere overheden (2 procent). En ze kunnen nog geld ophalen uit verhuur, erfenissen of ouderbijdragen (4 procent). Ervan uitgaande dat scholen genoeg hebben aan de rijksbijdrage, is dat allemaal genoeg voor extra-tjes. Betere huisvesting, nieuw lesmateriaal, excursies. Op zich zouden schoolbesturen zo 80 procent van hun totale inkomsten aan personeel moeten uitgeven. Nemen we dat weer

als strenge norm, dan is nog steeds de helft van alle besturen te zuinig voor het personeel. Plakken we er weer een marge van plus en min 3 procent bij, dan blijft één op de negen schoolbesturen zwaar onder de norm. Een kwart zit er royaal boven.

OPPOTTEN

Waar geven de schoolbesturen die de personeelsnormen niet halen dan hun geld aan uit? Vooral aan oppotten. Terwijl gemiddeld bij besturen 1 procent overblijft, sluiten deze scholen 4 procent door naar vermogen en reserves. Terwijl het overgrote

'Het overgrote deel van de scholen heeft geen gebrek aan buffers'

deel van de scholen geen gebrek heeft aan buffers. Verder liggen de huisvestingslasten 1 procent hoger, de overige lasten 2 procent.

En waar doen de scholen het van die veel meer aan personeel uitgeven? Kijken we naar de groep die meer dan 85 procent van de rijksbijdrage uitgeeft aan personeel, dan wordt de top daarvan gedomineerd door algemeen bijzondere scholen en vrije scholen met een hoge eigen bijdrage. Verder door scholen die geld uit het eigen vermogen inzetten en ontsparen. Of misschien enkelen die op te grote voet leven en, als dat zo doorgaat, in de problemen komen. ■

Haalt jouw bestuur de norm?

Geeft jouw schoolbestuur 85 procent van de rijksbijdrage aan personeel uit? Dat is te checken via de openbare data bij de Dienst Uitvoering Onderwijs. Diep weggestopt in de cijferbrij zit een excel-bestand 'Financiële kengetallen per bestuur' waar in kolom M de personeelskosten worden afgezet tegen de rijksbijdrage. De excel gaat over alle onderwijssectoren en beslaat de jaren 2012 tot en met 2016. Met filters is alleen het primair onderwijs er uit te halen en valt ook per jaar te sorteren. De vindplaats van deze excel-sheet staat in een link in de onlineversie van dit artikel op aob.nl

BELANGRIJKSTE CONCLUSIES OP EEN RIJ

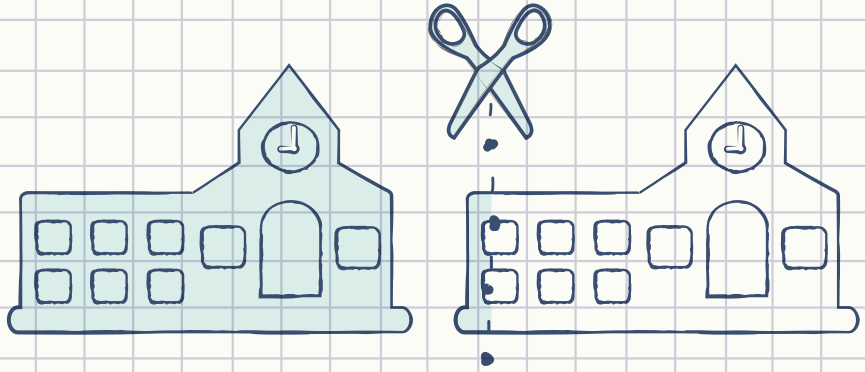

85%

van de rijksbijdrage naar personeel is de norm

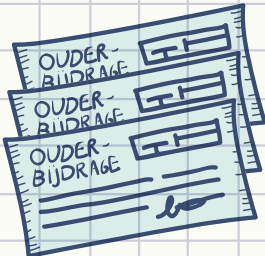
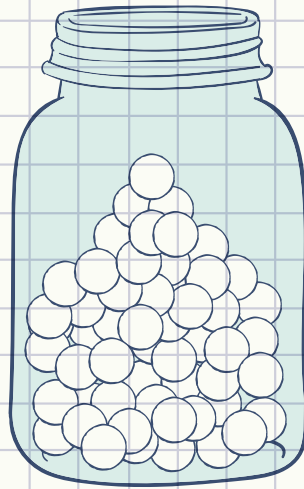
53%

geeft minder uit aan personeel dan de norm van **85%** van de rijksbijdrage.

18%

geeft substantieel minder uit aan personeel, maar pot op en geeft meer uit aan huisvesting en overige kosten.

28%

geeft royaal meer uit aan personeel, vooral besturen met hoge ouderbijdragen en besturen die geld uit eigen vermogen vrijmaken.

